

ת"פ 29279/10/12 - מדינת ישראל נגד עובדיה קוקו

בית משפט השלום בראשון לציון

07 מאי 2014

ת"פ 29279-10-12 מדינת ישראל נ' קוקו(עציר)

בפני	כב' השופט ארז יקואל - סגן הנשיאה
המאשימה	מדינת ישראל
נגד	על-ידי ב"כ עו"ד סלע
הנאשם	עובדיה קוקו
	על-ידי ב"כ עו"ד זוהר

פסק-דין

ההליך

1. הנאשם הודה בביצוע עבירות של סחיטה בכוח, לפי סעיף 427(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**") ותקיפה סתם, לפי סעיף 379 לחוק - בשני מופעים.

2. כתב האישום המתוקן, מלמד כי הנאשם משמש כקניין, ספק ומשווק של דלקים. מר שי לרר (להלן: "**המתלונן 1**") צבר חובות כספיים רבים לטובת הנאשם במהלך עסקיו עם הנאשם. הנאשם פרס למתלונן 1 את חובותיו לתשלומים חודשיים בסכום של 300,000 ₪ כל אחד. גם מר יצחק קובי (להלן: "**המתלונן 2**") צבר חובות כספיים רבים לנאשם במהלך ניהול עסקיו עמו.

מעובדות האישום הראשון עולה כי ביום 21.8.12 הגיע המתלונן 1 ביחד עם אחר לפגישה במשרד הנאשם בעיר ראשון לציון. המתלונן 1 אמר לנאשם כי הוא מתקשה לשלם את החזריו החודשיים וביקש חלוקה חדשה, כך שיעמדו על סכום של כ-70,000 עד 80,000 ₪ כל אחד.

במהלך הדברים, דרש הנאשם מהמתלונן 1 לשלם את חובו ומיד. בסמוך לכך ומתוך כוונה להניעו לשלם את חובו, אחז הנאשם בכיסא, הניפו לכיוון המתלונן 1 והטיח אותו בקרקע. כתוצאה מכך, ניתז הכיסא ופגע במתלונן 1, שברח ממשרד הנאשם ויצא לכיוון חדר המדרגות. בכוונה להניעו לשלם את חובו, רדף הנאשם אחר המתלונן 1 ודרש אותו לחזור אל משרדו באומרו: "לא תצא מפה מבלי לסגור את החוב".

המתלונן 1 נענה לדרישת הנאשם ושב למשרדו. אז, אמר לו הנאשם כי יפרוס את חובו לתשלומים בסכום של

עמוד 1

150,000 ₪ ודרש אותו לפתוח פנקס שיקים ולהתחיל לכתוב, באומרו כי לא יצא ממשרדו בלי שיקים. המתלונן 1 השיב לנאשם כי אין ברשותו כעת פנקס שיקים והנאשם אמר לו שכעת הם ייסעו יחדיו למשרדו של המתלונן בעיר כרמיאל. המתלונן 1 אמר לנאשם כי אינו רוצה לנסוע עם הנאשם למשרדו והנאשם שב ודרש כי ייסעו לשם באופן מידי על מנת שהמתלונן 1 ימסור לו שיקים חדשים חלף אלו שבוטלו.

בהמשך, התרצה המתלונן 1, נענה לדרישת הנאשם, נכנס לרכבו ביחד עם האחר והחל לנסוע לכיוון צפון. הנאשם, ביחד עם אחרים, נסע ברכב אחר בעקבותיו. בעת נסיעה בנתיבי איילון, עצר המתלונן 1 את רכבו, יצא ממנו וברח בריצה מהמקום. בנסיבות אלו, השתמש הנאשם בכוח שלא כדין כלפי המתלונן בכוונה להניעו לשלם את חובו.

מעובדות **האישום השני** עולה כי כשנתיים עובר לכן, במשרדו של הנאשם ועל רקע חובו הכספי של המתלונן 1 סטר הנאשם בפניו של המתלונן 1.

מעובדות **האישום השלישי** עולה כי כשבוע עובר ליום 17.5.11, במשרדו של הנאשם ולאחר ויכוח על רקע חוב כספי של המתלונן 2 כלפיו, דחף הנאשם את המתלונן 2 בפניו.

3. לאחר הליך גישור, הגיעו הצדדים להסדר דיוני, לפיו הודה הנאשם בעובדות כתב אישום מתוקן ונשלח לקבלת תסקיר שירות המבחן לבחינת הרשעה והעונש. המאשימה הבהירה כי תעתור להרשעת הנאשם ולעונש מאסר בפועל ולענישה נלווית. ההגנה נותרה חופשית בטיעוניה. הבהרתי לנאשם כי אלו לו לפתח ציפיות מעצם הזמנת תסקיר שירות המבחן, שסופו של יום המליץ על ענישה נושאת פני שיקום.

במוקד הדיון ניצבות סוגיות הרשעת הנאשם ומידת עונשו.

ראיות לעונש

4. כראיות לעונש השמיע הנאשם את חבר הכנסת מר ישראל חסון, ששימש בעברו כסגן ראש השב"כ. העד מכיר את הנאשם מאז תחילת שנות ה-90 ותיאר כי הנאשם היה מעורב במשא ומתן שהתנהל עם הפלשתינאים בשנת 2000 לערך נוכח קשריו העמוקים עם בכירים ברשות.

צוות המשא ומתן ידע שהוא יכול לפנות לנאשם על מנת לקבל את סיועו במהלך כזה או אחר, גם אם הדבר סיכן באופן לא מבוטל את עסקיו וכדברי העד: "**הוא ידע לתת ולתרום והוא ידע להירתם**". כל זאת, עשה הנאשם ללא תמורה ואף תוך העמדת חלק מיכולותיו הכלכליות. גם סיכון אישי לא היה זר למעורבות הנאשם לנוכח העובדה שיכול היה להיחשף בפעילויותיו.

כדוגמה, תיאר העד כיצד במהלך ארועי האינתיפאדה השנייה, נוצרו משברים עם מנגנוני הביטחון הפלשתינאים. באמצעות מעורבות הנאשם, נפגשו הצדדים וגישרו על הפערים וכדבריו: **"אנחנו מאוד ידענו לנצל את רמת האמון שהייתה לצד שני מולו ואת יכולתו לפשר או לגשר"** (ר' פרו' עמ' 15 שו' 21-26; עמ' 16 שו' 1-24).

5. מר ליאור בן חור, אל"מ במילואים, מכיר את הנאשם מסוף שנות ה-60 ממהלך השירות הצבאי עת שימש כמ"פ והנאשם שימש כנהג הטנק שלו. העד תיאר את תקופת מלחמת ההתשה, מבצעים ברמת הגולן, מהלכי קרב ופעילויות מבצעיות, שבמהלך 15 השנים בהן שהה עם הנאשם בצמידות והוא שח על היכרות: **"מאוד אינטימית"** בין השניים. ניכר היה בנאשם שהוא נחוש לצלוח בדרכיו כמי ש"בא משום מקום" והעד ציין כיצד היה: **"עזר עצום"** ביצירת קשר עם הפלוגה, הפגין התנהגות מנהיגותית וגרם לכך שדברים יתנהלו **"על מי מנחות"** במצב נתון של העדר משמעת.

עוד ציין העד את תחושת גאוותו על הדרך בה פסע הנאשם שדאג לעצמו, למשפחתו, מפרנס מאות אנשים ועוסק במסגרת עסקית רחבה. העד הוסיף כי: **"חשוב שבית המשפט שיש פה אדם שתרם את עצמו וגילה אומץ ללא טענה ותלונה ועשה את כל הפעילויות המבצעיות.."**

העד אינו מכיר סממני אלימות בהתנהגות הנאשם, לבד ממאבקו בחוסר צדק שגם זאת נעשה **"בשקט", בנועם והסברה**.

בנוסף הפנה העד לפעילות פילנתרופית בה מעורב הנאשם בתרומותיו לאחרים, בסיועו לבניית בית כנסת וכדבריו: **"עושה המון דברים לטובת אנשים בלי להתהדר בהם. הוא עושה את זה מתוך אמונה, מתוך תפיסה אנושית...הוא תורם כל הזמן לאנשים. הוא מביא ברכה להרבה אנשים"** (ר' פרו' עמ' 16 שו' 31-32; עמ' 17 שו' 1-30; עמ' 18 שו' 1-16).

עתירות הצדדים ותמצית טיעוניהם

6. בתימוכין באסמכתאות, עתרה ב"כ המאשימה להרשיע את הנאשם ולהשית עליו עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח, מאסר מותנה, קנס ופיצוי למתלוננים.

הודגש החריג המגולם במבוקשו של הנאשם להימנע מהרשעתו, במיוחד בהינתן חומרת העבירות בהן הורשע.

נטען כי אין עסקינן במעידה חד-פעמית מטעם הנאשם. המאשימה מפנה לנוסחו של כתב האישום המתוקן המורכב ממסכת של אירועים, המלמד על כוונת מכוון, להבדיל מהתפרצות זעם רגעית. הובהרו

נסיבות המעשים, על מידת חומרתם כלפי מתלוננים שונים, באופן המגלה "דרך פעולה" מטעם הנאשם.

עוד הודגש כי הנאשם אינו נוטל אחריות מלאה למעשיו, מפנה אצבע מאשימה כלפי קורבנות העבירות וממזער מחלקו במעשיו, מבלי שטרח לשפר עמדותיו אל מול שירות המבחן כפי ההזדמנות שניתנה לו. בנוסף, טענה המאשימה כי במקרים דומים, קורבנות עבירות ממעטים להתלונן וקיים קושי מובנה בביצוע פעולות חקירה. גם מטעם זה, עתרה המאשימה לשיגור מסר מרתיע מאת בית המשפט אשר להגנה המתבקשת על קורבנות עבירות והעדר הצדקה לביצוע מעשים דומים על רקע חוב כספי.

המאשימה הפנתה למנוסת המתלונן 1 מפני הנאשם פעמיים, באופן המדגיש את מצוקתו הגדולה. הודגשו הערכים המוגנים בהם פגע הנאשם בדמות זכויות הנגזרות מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו והאוטונומיה הפיזית של כל אדם.

לגישת המאשימה, אין אפשרות להימנע מהרשעת הנאשם בנסיבות אלו וגם לאור ההליך הטיפולי אותו עובר, שנועד לצרכי התמודדותו עם ההליך הפלילי המקשה עליו ולא נקשר לקושי שבהתנהלותו הניבט מעובדות כתב האישום.

המאשימה בעמדה כי יש להעדיף את אינטרס הציבור המגולם בעצם הרשעת הנאשם וטענה כי לא תיגרם לו פגיעה ממשית קונקרטיית ככל שיורשע בדיון.

המאשימה טענה כי אין לאמץ את המלצות שירות המבחן ואין להסתפק בהשתתפות עונש מאסר שירוצה על דרך עבודות שירות, החורג ממתחם העונש ההולם וראוי שיושת רק בנסיבות שיקומיות שאינן מתקיימות בעניינו של הנאשם. נטען כי בהעדר שיקולי שיקום בעניינו של הנאשם, אין אפשרות לסטות ממתחם העונש ההולם, שלגישת המאשימה נע בין 8 ל- 24 חודשי מאסר בפועל בגין האישום הראשון ובין חודש ל- 6 חודשים בגין יתרת האישומים.

7. בתימוכין באסמכתאות ובהפניה לתסקירי שירות המבחן ולמכלול נסיבות העניין, עתר הסנגור להימנעות מהרשעת הנאשם ולהסתפקות בענישה שיקומית וצופה פני עתיד. הסנגור מיקד את טיעונו במסד הנדרש לענישה בדמות המעשה, העושה וצרכי השעה.

הודגשו התיקון המשמעותי שהוכנס בכתב האישום; נטילת אחריות מטעם הנאשם על מעשיו; הבעת חרטה בגינם מיד בהזדמנות הראשונה; העדר עבר פלילי; העדר תלונה ביוזמת המתלוננים; גילו של הנאשם; מצבו האישי והבריאותי; מעשיו שבוצעו בשלהי הקריירה המקצועית שלו; ביצועם בנסיבות יוצאות דופן ובעת איבוד שליטה רגעי על רקע קשייו לקבל את תוצאתם של דברים; אורחותיו הנורמטיביות וחריות מעשיו על רקע נופ חיו.

אשר לנסיבות המעשים, הודגש חוב העתק שחב המתלונן 1 לנאשם, שלגביו נעשו הסדרים חוזרים ונשנים ולדידה של ההגנה, מעשי הנאשם עולים כדי ניסיון לגיטימי לגבות חוב שעבר את: "**הסף הלגיטימי שלו**".

עם זאת, הובהר כי עם כל ההבנה לכעסיו של הנאשם על התנהגות המתלונן 1, לא כך היה צריך לנהוג ולכן הודה במיוחס לו. הסנגור הדגיש כי על מנת להבין את משמעות הודיית הנאשם, יש להתייחס לנאשם עצמו, תוך הפנייה להתרשמויות שירות המבחן בנושא אשר לפער בין התייחסותו המצמצמת והמטשטשת של הנאשם לבין קבלת אחריות על מעשיו.

עוד הדגיש הסנגור כיצד צלח הנאשם להגיע למחוזות ההצלחה, על אף נקודת הפתיחה הקשה של חייו ועתר להתחשבות ב: "**צד הפסיכולוגי**" של הנאשם כפי התרשמויות שירות המבחן והפסיכולוגית המטפלת. בנוסף, הפנה הסנגור לדבריהם של עדי האופי בעניין תרומת הנאשם לביטחון המדינה תוך נטילת סיכון מקצועי ואישי. כן ציין את חוויית המעצר הטראומטית שחוה הנאשם בתיק זה ומכל אלו, סובר הסנגור כי אין לדון את הנאשם כפי הסטנדרטים המקובלים בענישה.

אשר לפגיעה שתיגרם לנאשם בהינתן הרשעתו בדיון, הפנה הסנגור לקושי המגולם בהמשך עבודתו אל מול משרד הביטחון ולכתם ההרשעה הקשה מנשוא. הכל, כדי יצירת פער בלתי נסבל בין פגיעת ההרשעה בנאשם לבין תועלתה לאינטרס הציבורי.

עוד ציין הסנגור את התמיכה המשפחתית והמשפטית לה זוכה הנאשם, באופן שיאפשר שיקומו המלא, בין היתר, על דרך הסדרת עסקיו והעברתם לניהול בנו. נטען כי עסקינת בתהליך קשה בעבור הנאשם שעמד רוב חייו בראש הפירמידה העסקית שהקים.

הסנגור סובר כי השתת עונש מאסר כעתירת המאשימה, לא תתרום דבר לשיקומו של הנאשם, המצוי בטיפול פסיכולוגי רציף ובתקופה רגישה בעסקיו. לגישת הסנגור, ככל שיש תקווה כי הנאשם ניתן לשיקום, יש להעדיף ענישה שיקומית שתצמיח ברכה לחברה בכללותה.

עוד נטען כי אין כל סבירות שהנאשם יעבור עבירות דומות בעתיד, כמי שהפנים את המסר הנדרש ובכללו המחיר ששילם בגין מעורבותו בהליך. בואר כי הנאשם התבייש לתאר את מצבו הנפשי בפני שירות המבחן, מתוך תפיסה עצמית של אדם חזק, שנקלע לתהליך מתייג ומבייש וכי ההליך המשפטי גרם לנקודת שבר בחייו תוך שהתרחשויות מאז ועד כה עולות בהרבה על כל עונש שניתן להעלות על הדעת.

הסנגור סיכם בטענה כי יש לאפשר לנאשם הזדמנות נוספת, במטרה למנוע פגיעה קשה בעתידו, על דרך ענישה מקלה כהמלצת שירות המבחן, שתאפשר גם הבעת תודה מאת הרשויות בעבור פועלו לטובת המדינה.

8. הנאשם ניצל את זכות המילה האחרונה, הביע חרטה על שאירע וציין כי הוא מקבל עליו את הדין. לגישתו: **"זו הייתה התפרצות חד פעמית במשך 64 שנה שאני מנהל עסקים ואני מאוד מתנצל על מה שקרה"**. בבכי, תיאר הנאשם את קורותיו מעוני ועד להקמת עסק לתפארת, את השיבוש שנגרם למהלך חייו מחמת אירועי האישומים, את פרסומם שפגע בו ואת: **"הכתם הזה"** נוכח שנחזה הנאשם כעברייני, בעוד שאיננו כזה, מחמת התפרצות רגעית. הנאשם הדגיש כי הודרה שינה מעיניו במהלך השנה וחצי האחרונות, כי הוא בוש במעשיו וכי הוא עוזר לקהילה ולמדינה בדרכים רבות, תוך סיכון חייו ועסקיו.

עוד הוסיף הנאשם כי נטל על עצמו לשקם שתי משפחות של עולים חדשים וכי הוא מחזיק בית ספר לילדים מוגבלים בהם הוא מטפל (ר' נ/1 - מסמכים הקשורים בבית ספר "בטב"ע). הנאשם עתר להימנעות מהרשעתו בדין ולגישתו, הרשעה: **"תחסל לי את החיים ואת העסק ותחסל את כל מה שני עושה"**. כן הוסיף כי הוא מצוי בטיפול מתקדם.

דין וגזירת דין

מתחם העונש ההולם

9. דיון במתחם העונש ההולם רלוונטי לדידי גם לסוגית ההימנעות המתבקשת מהרשעת הנאשם. בחינת חומרת המעשים לבדה עומדת הן בבסיס קביעת מתחם העונש ההולם והן בבסיס השיקולים הנדרשים לבחינת עתירה להימנעות מהרשעה בדין.

כמצוות המחוקק בסעיף 40 ג' (א) לחוק, בקביעת מתחם העונש ההולם למעשי העבירות שביצע הנאשם, יש להתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירות, במידת הפגיעה, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירות.

אשר לערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירות - עסקינן בזכויות יסוד המתלוננים לשלוות נפש ולשלמות הגוף. נוכח שהעבירות בוצעו בכוונה להניע את המתלוננים לבצע פעולה מסוימת ובהינתן פחדיו של המתלונן 1, מידת הפגיעה של הנאשם בערכים אלו הנה גבוהה.

אשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות - הנאשם הטיל מורא על המתלוננים והתנהל באלימות כלפי גופם, במטרה להשיג פירעון חובות מחוץ למסגרת המוסדרת שנקבעה לשם כך - היא בתי המשפט. אשר למתלונן 1, הנאשם "לא הסתפק" במבוקשו להימלט ממשרדו והביאו לכדי מצב בו הוא נמלט מרכבו באמצע נתיבי איילון, שעה שהנאשם בעקבותיו ברכב אחר ובלוויית אחרים.

חלקו של הנאשם בביצוע העבירות הנו עיקרי ומידת השפעת מעשיו על המתלוננים הנה משמעותית. הנאשם

יכל בכל עת להבין את פסול מעשיו, הוא שלט בהם ודבר לא מנע מבעדו נסיגה מתבקשת, בכל שלב של ההתרחשות, לעבר פירעון חובות נורמטיבי על פי הוראות הדין.

העובדה כי המתלוננים לא פרעו את חובותיהם אינה יכולה לעלות כדי התגרות בנאשם המצדיקה אלימות פיזית ומהלכי סחיטה. הנאשם גם אינו קרוב לסייג אחריות פלילית ומעשיו כוללים תכנון מוקדם.

הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את מעשי העבירות, נחזות כקשורות בתחושותיו הקשות ובמבוקשו להימנע מלשוב למחוזות העוני. על אף כל אלו, לא ברור כיצד ההין הנאשם לבצע עליית מדרגה כה משמעותית מנורמטיביות לשמה, אלי התנהגות כוחנית וסחטנית כלפי גופם ושלוות נפשם של המתלוננים. דבר לא מנע מהנאשם העברת עניינם של המתלוננים לטיפול משפטי מתבקש. קיימים דין ודיין ויש להוקיע את מבוקשו של הנאשם להתעלם מאלו ולהסדיר ענייניו בכוח הזרוע והסחטנות.

עם זאת, יש להתחשב בכך כי הכוח בו השתמש הנאשם כדי "להניע" את המתלונן "לעשות מעשה" ולשלם לו את חובו, כלשון סעיף 427 לחוק, אינו ברף עליון של עוצמה וחומרה. הכוח שהופעל כולל סטירה בפני המתלונן 1 בעבר והתזת חלקי כסא לעבר גופו. בהשוואה לנסיבות הכוחניות שתוארו באסמכתאות אליהן הפנו הצדדים ובהם כלים כסכנים, מוטות, אלות וחומר פוגעני, מידת הכוח שהופעלה על-ידי הנאשם, משפיעה על משך תקופת המאסר במתחם העונש ההולם.

אשר למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות בהן הורשע הנאשם - ככלל, עבירות חמורות של סחיטה בכוח ובאיומים, מאפיינות התנהגות של עולם תחתון, פוגעות באושיות סדרי החברה ומחייבות הטלת עונש ממשי של מאסר בפועל, שיאפשר הרתעה ועידוד קורבנות העבירה לשתף פעולה עם רשויות החוק. לא בכדי קבע המחוקק עונש מאסר מקסימלי בן 7 שנים לצד עבירה של סחיטה בכוח. יש ביסודות ההתנהגות שבעבירה זו, משום הטלת אימה ופגיעה בביטחון האישי של נפגע העבירה ושל הציבור בכללותו. ענישה מחמירה נדרשת גם בהתחשב בקושי הטמון בחשיפת עבירות דומות, נוכח שרק לעיתים רחוקות מעז הקורבן להתלונן ולהסתייע ברשויות החוק כדי להיחלץ מהמצוקה אליה נקלע.

סברתי כי יש ליחד את הדגש לשלומם ולביטחונם של הזולת, להבדיל מתחושותיו של הנאשם עצמו. בבסיסו של כל מהלך סחיטה, עומד הרצון להשיג מאחרים דבר אשר בנסיבות רגילות, לא היו מוכנים לתתו (ר' ע"פ 1106/11 מ"י נ' וקנין (29.6.11)). מידת הענישה הנדרשת, צריך שתשלב בחובה אינטרסים של גמול שישקף את הסלידה שחשה החברה נוכח מעשי הנאשם וכן הרתעה כלפיו וכלפי עבריינים בכוח לבל יסחטו באמצעים פסולים (ר' אף תפ"ח 31360-04-11 מ"י נ' רזייב (10.1.13); ע"פ 5145/12 אבוזייד נ' מ"י (28.1.13); ת"פ 60494-05-12 מ"י נ' מוסטפאי (11.6.13); תפ"ח 52896-01-12 מ"י נ' קריאף (23.1.13); ע"פ 602/02 אוחנינה נ' מ"י (22.4.02); ע"פ 6960/09 שגיב נ' מ"י (8.11.09) וע"פ 10036/06 פהימה נ' מ"י (26.4.07)).

מכל אלו, אני קובע את מתחם העונש ההולם לאירוע האישום הראשון, כדלקמן -

מאסר בפועל הנע בין 6 ל- 18 חודשים; מאסר על תנאי; קנס ופיצוי בסכומים של עשרות אלפי שקלים.

אני קובע את אותו מתחם עונש הולם לאירועי האישומים השני והשלישי, הכוללים רכיבי אלימות על רקע חוב כספי, כדלקמן -

מאסר בפועל הנע בין חודשיים ל- 4 חודשים; מאסר על תנאי; קנס ופיצוי בסכומים של אלפי שקלים.

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות

10. בגזירת העונש המתאים לנאשם שמלפניי וכמצוות המחוקק בסעיף 40 יא' לחוק, יש מקום להתחשב בנסיבותיו האישיות, אשר אינן קשורות בביצוע העבירות. נסיבות אלו רלוונטיות גם לבחינת מבוקשו של הנאשם להימנע מהרשעתו והן נלמדות מן האמור בתסקירי שירות המבחן, מהראיות לעונש ומטיעוני הסנגור.

מתסקירי שירות המבחן עולה כי הנאשם כבן 64, גרוש ואב ל- 4 ילדים. הנאשם הנו בעלים של קבוצת חברות העוסקת במחצבים, תיירות, תחבורה וייבוא ובבעלותו תחנות דלק. בנו הבכור משמש מנכ"ל של אחת החברות.

לחובת הנאשם חמש הרשעות קודמות בגין עבירות על פי חוקי התכנון והבנייה מהשנים 1998-2006.

לא ארחיב ברקע חייו של הנאשם על מנת שלא לפגוע בצנעת הפרט. אך אציין כי משפחתו של הנאשם חוותה מצוקה כלכלית והנאשם נאלץ לסייע לפרנסת משפחתו טרם שסיים 12 שנות לימוד. עם שחרורו משירותו הצבאי, הנאשם החל בעסקיו כנהג משאית, בהמשך רכש משאית בשותפות ומשם פיתח את עסקיו. כיום, קבוצת החברות שבבעלות הנאשם מחזיקה לדבריו כ- 800 עובדים.

הנאשם נטל אחריות חלקית בלבד על המתואר בעובדות כתב האישום והשליך את האחריות על מעשיו ברובה על המתלוננים.

אשר למתלונן 1, תיאר הנאשם כיצד הלה התקשה לעמוד בפריסת חובו ועל אף שהנאשם החליט לוותר על "חוב כספי", הגיע המתלונן למשרדו ותקף אותו מילולית. לאור התנהלותו, חווה הנאשם תחושת כעס ודחף ברגלו כיסא והפכו מבלי שפגע במתלונן.

אשר לאישום השני, הכחיש הנאשם את תקיפת המתלונן 2.

אשר לאישום השלישי, טען הנאשם כי דחף את המתלונן 1 במהלך של הגנה עצמית, היות והלה הגיע למשרדו ודחף אותו.

הנאשם טען בפני שירות המבחן כי בעקבות אירועי כתב האישום ובעיקר לאחר הגשתו, פנה לקבלת טיפול פסיכולוגי על רקע קשייו להתמודד עם הבושה שבהעמדתו לדין פלילי.

שירות המבחן יצר קשר עם הפסיכולוגית המטפלת בנאשם. לא ארחיב בפרטי הטיפול ואך אציין כי הנאשם פנה אל הפסיכולוגית על רקע תחושת דיכאון בה היה נתון לאחר האירועים המתוארים בכתב האישום המתוקן. להבנתה, הרקע למצבו של הנאשם הנו תחושת אובדן שליטה על חייו ועל רכשו, לאחר שהצליח בעסקיו וצבר כוח חומרי ונפשי.

להערכת הפסיכולוגית המטפלת, בשלב בו החל הנאשם להרגיש אובדן שליטה על חייו ועל עסקיו, התעוררה בו חרדה עמוקה מפני אובדן הונו וכוחו ומפני האפשרות שיחזור לחיי עוני. לגישה, מצבו של הנאשם השתפר כיום אך עדיין מצוי בדיכאון קשה ולכן השניים ממשיכים בפגישות סדורות.

שירות המבחן מצא כי הנאשם אוחז בנורמות ובערכים מקובלים, אינו אוחז בדפוסי חשיבה והתנהגות אלימים, תפקד לאורך השנים באופן תקין וצבר הישגים. הנאשם הציג בפני שירות המבחן "פסאדה" של אדם בעל ביטחון וערך עצמי גבוהים.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם נוטה לטשטש קשיים כשהוא מתייחס באופן מצמצם לעבירות המיוחסות לו ומתקשה לשתף במידע כפי שנמסר על ידי הפסיכולוגית המטפלת.

כיום ולנוכח מצבו, משקיע הנאשם פחות בפיתוח עסקיו. שירות המבחן מעריך כי מעמדת השליטה בחייו, התקשה הנאשם להתמודד עם חווית השפלה וזלזול מטעם מי שלא עמד בהתחייבותו כלפיו, בתפיסה חווייתית קשה שהזכירה לו את תקופת חייו הראשונית. במצב חריג זה, שאינו מאפיין את הנאשם, הוא איבד שליטה והגיב באורח אימפולסיבי. על רקע התרשמותו של שירות המבחן, כמו גם הפער בין הצלחת הנאשם לבין העמדתו לדין פלילי בגין התנהגות אלימה, סובר שירות המבחן כי ניתן להבין את התייחסותו המטשטשת והמצמצמת אשר לביצוע העבירות, כמו גם את חוויית הבושה המשמעותית.

הנאשם לא הציג בפני שירות המבחן כל ראייה או נימוק שיעידו על פגיעה במצבו, ככל שיורשע בדין ושירות המבחן מוצא כי הרשעה בדין תהווה בעבורו גבול וגורם ממחיש חומרת מעשים ותפחית סיכון להישנות התנהגות בעייתית.

שירות המבחן לא בא בהמלצה למניעת הרשעה בדין, אך סובר כי פיצוי למתלוננים לצד מאסר מותנה, יהוו רכיבי ענישה ההולמים את עניינו של הנאשם.

מתסקיר משלים כפי שהוגש, עולה כי הנאשם קיים פגישה נוספת עם שירות המבחן במהלכה הציג מלפניו מסמכים אשר לחובות המתלונן 1 העומדים על סכום של 5,000,000 ₪, כפי שנפרסו מספר פעמים על פי בקשותיו של המתלונן 1 ואשר לעיסוקו אל מול משרד הביטחון כ"ספק משרד הביטחון". שירות המבחן מציין כי: "יתכן" שהרשעתו בתיק זה תפגע בקשר העסקי המתואר.

ניכרה החרדה בה נתון הנאשם נוכח ההליך, שנקט ביתר פתיחות למול שירות המבחן במפגש זה, אך עדיין התרשם שירות המבחן ממופנמותו, מהעדר מודעות מספקת לעולמו הרגשי ומתשובות קונקרטיות ומצומצמות מטעמו.

שירות המבחן לא התרשם משינוי עמדתו של הנאשם בהתייחסותו לעבירות מושא הדיון ששב וטען טענות דומות לאלו שהשמיע קודם לכן.

הנאשם עדכן כי הטיפול הפסיכולוגי השפיע לטובה על מצבו. עם זאת, לתפיסתו, עם תום ההליך הוא לא יזדקק עוד להמשך טיפול.

בשלב זה, מציין שירות המבחן כי: "**במידה ובית משפט ימצא לנכון להימנע מהרשעתו בדין**" ובמידה ויאזן הנאשם לבצע צו של"צ, יהיה שירות המבחן נכון לגבש תכנית של"צ בהיקף נרחב לצד פיצוי למתלוננים וחתימה על התחייבות.

עוד אציין בבחינת רכיבי סעיף 40 י"א לחוק, כי לא הובאו נתונים הקשורים בפגיעה אפשרית של העונש במשפחתו של הנאשם, או כאלו הקשורים במאמצי הנאשם לתיקון תוצאות מעשיו ובפיצוי על הנזק שנגרם בגינם. הובהרו התנהגותו החיובית של הנאשם על תרומתו לחברה וכן נסיבות חייו הקשות שהייתה להן השפעה על ביצוע מעשי העבירות.

11. סברתי כי הימנעות מהרשעת הנאשם לא תשקף יחס הולם בין מעשי העבירות בנסיבותיהם ומידת אשמו, לבין סוג ומידת העונש שיוטל עליו, כהוראת העיקרון המנחה בענישה הקבוע בסעיף 40 ב' לחוק.

12. בעברו של הנאשם, שאכן אינו כולל הסתבכויות קודמות על פי החוק, אין די לצורך הימנעות מהרשעתו. כידוע, הכלל הוא כי מי שעבר עבירה המיוחסת לו בכתב האישום, יורשע ויענש על מנת שתוגשנה מטרות הענישה וינתן משקל בכורה לאינטרס הציבורי.

13. בית המשפט משתמש בסמכותו שלא להרשיע נאשם במקרים יוצאי דופן בהם אין יחס סביר בין חומרת העבירות לבין הנזק שייגרם לנאשם כתוצאה מהרשעתו.

14. הימנעות מהרשעה הופכת לקשה יותר ככל שהעבירות בהן עסקין חמורות יותר. הנאשם לא צלח בהוכחת נתונים שיסיגו את הצורך בהטבעת חותם פליליות על מעשיו. סברתי כי אם ייאמר אחרת, ישוגר מסר הפוך מן המתחייב, משמע המדובר במעשים שהם נסלחים.

15. ראוי שיעשה שימוש בסמכות הנתונה לבית המשפט להימנע מהרשעת נאשם, במקרים "מיוחדים ויוצאי דופן". בהימנעות מהרשעה בהעדר צידוק ממשי לכך, יש משום הפרת הכלל ופגיעה ב: "שורת השוויון בפני החוק" (ר' ע"פ 2513/96 מ"י נ' שמש פד"י נ(3) 682).

בע"פ 2083/96 כתב נ' מ"י פד"י נב(3) 337, נקבע כך:

"מהותה של העבירה, הצורך בהרתעת הרבים, ובעבירות שקורבן אינו הפרט אלא הציבור כולו, או הוקעת מעשי העבירה בצירוף מדיניות ענישה אחידה... כל אלו משמשים כגורמים העלולים לגבור אף על שיקומו של הנאשם... הימנעות מהרשעה אפשרית אפוא בהצטבר שני גורמים: ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים המפורטים לעיל" (שם, בעמ' 342).

לא שוכנעתי כי הרשעת הנאשם תגרום לפגיעה חמורה בשיקומו, גם בהתחשב בתוואי השיקום החלקי בו הוא פוסע. הפגיעה האפשרית בתעסוקתו, ככל שתתרחש, אינה קרובה לכריתת מטה לחמו.

בנוסף, מכלול הנסיבות אינו מאפשר לוותר על ההרשעה מבלי שייפגעו שיקולי ענישה הקשורים במקרה דנן לשיקולי גמול והרתעת הנאשם ועבריינים כמותו. בנסיבות הייחודיות שמלפניי, שיקולים אלו ימצאו ביטויים בעצם הרשעת הנאשם, בגמול העונשי שיושת עליו וכן במאסר מותנה שירחף כחרב מעל ראשו לבל ישוב ויבצע עבירות דומות וכהמלצת שירות המבחן בתסקירו הראשון. רכיבי ענישה אלו אינם אפשריים ללא הרשעת הנאשם בדין.

שירות המבחן התרשם כי העבירות בהן הורשע הנאשם בוצעו על רקע מבוקשו להשיב לעצמו תחושות שליטה בחייו ובממונו. תחושות אלו טרם בוערו ואין לומר כי הישנותן בעתיד אינה אפשרית. במיוחד כך, נוכח שהנאשם מגלה התייחסות מקלה למעשיו. יש לגמול לנאשם על מעשיו ולהניף מעל צווארו את חרב המאסר המותנה, שתשקף חוסר כדאיות בעליל מפני שיבה לסורו.

16. גם בהתייחס ליתרת הקווים המנחים שפורטו בעניין ע"פ 2083/96 הנ"ל אשר להימנעות מהרשעה, לא

נמצא המסד הנדרש לשם העדפת עתירת ההגנה.

אכן, המדובר בהסתבכות ראשונה של הנאשם עם הוראות החוק, אך יש בחומרת מעשיו והיקפם, על הנסיבות בהם בוצעו, כדי לגבור על מקריות כלשהי שניתן היה לייחס להתנהלותו. אין המדובר בהתנהלות פלילית חד-פעמית מטעם הנאשם וצירופם של האישומים בהם הודה, מגלה התנהלות עבריינית תדירה, שקיים קושי מובנה להכתירה כהתפרצות או כנסלחת.

מעמדו ותפקידו של הנאשם בביצוע העבירות היה מרכזי והוא לא נגרר לביצוען על ידי אחרים.

מידת הפגיעה של מעשי הנאשם במתלוננים ובציבור בכללותו גבוהה, בבחינת התייחסותו המזלזלת לזכותו היסודית של אדם לשלוות נפש ולאוטונומיה על גופו.

נוכח שההליך הטיפולי בו שולב הנאשם עתיד להסתיים עם מתן גזר דין זה, לא התרשמתי מהעדרה של סבירות כי יעבור עבירות נוספות בעת דחק כזה או אחר.

הנאשם לא נטל אחריות מלאה על מעשיו ולא נלמד כי הוא מפנים את פסול מעשיו עד תום. הוא שב וטוען לאחריות המתלוננים להתנהגותו הסחטנית ומגדיל וטוען להגנה עצמית והכל באופן מנוגד להודייתו.

אומנם, הרשעה בדין משמעותית לנאשם בבחינת דימוי העצמי ותחושות הבושה אותן הוא מפגין, אך גם באלו אין די כדי לגבור על חומרת מעשיו.

אשר להשפעת ההרשעה על תחומי עיסוקו של הנאשם, שוכנעתי כי אין כל וודאות שאכן החוזה הקשור במשרד הביטחון, יותר מחמת הרשעתו. אחרים מלבדו נוטלים את מושכות עסקיו בעת זו ולא הוכח כי ייגרם לנאשם נזק כלכלי קונקרטי בהינתן הרשעתו.

17. אין עסקינן במעשים קלי ערך מחד-גיסא או בפגיעה קשה בנאשם בהינתן הרשעתו מאידך גיסא, על מנת שאיעתר לבקשתו ואמנע מהרשעתו. קיים יחס סביר בין חומרת העבירות לבין הנזק הצפוי לנאשם מהרשעתו ומן המקובץ - אני מרשעו בעבירות בהן הודה.

18. נסיבות הזכות לנאשם אינן מבוטלות ובכללן גילו, העדר עבירות דומות בעברו, התיקון שהוכנס בכתב האישום, הודייתו המשקפת קבלת אחריות, החרטה הכנה הנחזית שהביע במסגרת דברו האחרון, חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות, העדר הסתבכויות נוספות, מצבו הבריאותי והאישי, אורחותיו הנורמטיביות, חוויית המעצר הקשר בתיק זה ותרומתו לחברה ולמדינה (ר' נ/1).

עם זאת, אין בנסיבותיו האישיות של הנאשם את העוצמה הנדרשת כדי להסיר את כתם ההרשעה ממעשיו אלא אך כדי להקל במעט מעונשו. גם המלצת שירות המבחן בנושא נחזית מסויגת והעדפתי את גישתו הראשונית של שירות המבחן, לפיה הרשעה בדין תציב גבול מתבקש למעשי הנאשם ותהווה גורם ממחיש לחומרת מעשיו תוך שתסייע בהפחתת הסיכון להישנותם.

19. סברתי כי ראוי לגזור את דינו של הנאשם בצמוד לרצפת מתחם העונש ההולם את אירועי האישום הראשון, מבלי להתעלם מנתונים שהוצגו המורים על סיכוי של ממש שישתקם ובאופן המצדיק קביעת עונשו לפי שיקולי שיקומו, כהוראת סעיף 40 ד' (א) לחוק. לא התעלמתי מבחירת הנאשם להימנע מקבלת אחריות מלאה על מעשיו, בחירה הפוגעת בהגדרת סיכויי השיקום בעניינו.

עם זאת, יש לבחון את הנאשם העומד מלפניי לדין על מאפייני אישיותו כאינדיבידואל ולראות את התייחסותו המטשטשת למעשיו, ככזו הניתנת למידה מסויימת של הבנה כהתרשמות שירות המבחן. זאת, על רקע נסיבות חייו ותחושות הדחק והבושה המשמעותיות שחש.

דומה כי הנאשם מבין את פסול מעשיו גם אם חרג באמירותיו מהבנה הזו. הנאשם הודה במיוחס לו, הודייתו עומדת בעינה ומשקפת נטילת אחריות על מעשיו. לכך מצטרפות חרטתו כפי שהובעה לפרוטוקול הדיון והשפעת אימת ההליך על התייחסותו לעצמו ולתעסוקתו. המכלול השפיע עמוקות ובאופן ישיר על מצבו הנפשי של הנאשם ועל מישורי חייו השונים. הוא פנה מיוזמתו לטיפול נפשי, הוא זוכה לתמיכה משפחתית והוא פועל להעברת השליטה בעסקיו.

על רקע כל אלו, לא החשבתי לחובת הנאשם את מלוא עצמתן של אמירותיו המלמדות הפחתת אחריותו למעשיו הפליליים.

סברתי כי רשמי ההליך הפלילי, תוצאותיו, מנגנוני התמיכה המשמעותיים הקיימים לנאשם, כבודו והלך התנהגותו הנורמטיביים - יהוו מסד מספק להמשך פסיעת הנאשם בדרך הישר והכל באופן המצדיק גזירת עונשו גם כפי סיכויי שיקומו.

שירות המבחן לא המליץ להשית על הנאשם צו מבחן ודומה כי הסתפק בטיפול הפסיכולוגי כפי שהתרחש, שאינו מנותק מנסיבות המעשים עצמם. סברתי כי האיזון בין האינטרסים השונים, ימצא ביטוי על דרך שילוב הנאשם בעונש מאסר לריצוי על דרך עבודות שירות לתקופה המקסימלית בתוספת לענישה כלכלית משמעותית. עונש מאסר על דרך עבודות שירות מאפשר לנאשמים מסוימים כנאשם, לצמצם את נזקי המאסר הממשי בעניינם תוך העמדת תרומה נרחבת מצדם לחברה שנפגעה ממעשיהם. עונש זה צופה פני שיקום והוא תואם את המעשים והעושה שמלפני.

20. אשר להמלצת שירות המבחן, שיקוליו של זה אינם חופפים בהכרח את שיקולי בית המשפט המופקד על

שקילת מכלול האינטרסים בענישה. אני בדעה כי מסגרת עונשית של צו של"צ, אינה משקפת יחס הולם בין מעשי הנאשם לבין סוג ומידת העונש הראויים לו.

21. עיינתי באסמכתאות אליהן הפנו הצדדים. כל מקרה נבחן כפי נסיבותיו הייחודיות ולא איתרתי באיזו מהן מקרה נסיבות דומות כדי כך בבחינת העושים והמעשים השונים, על מנת שניתן יהיה לגזור גזירה שווה לעניינו של הנאשם.

אך אציין כי בע"פ 9090/00 דובר בעבירות מסוג אחר ובנאשם צעיר שבית המשפט ביקש למנוע מכשול בגיוסו לצבא ובהמשך חייו; בת"פ 7333/08 דובר בעבירה מסוג אחר, בנאשם צעיר ובהסדר טיעון כפי שהוצג להרשעה ולעונש; בת"פ 3229/04 דובר גם כן בצעירים שבאת כוח המאשימה ביקשה שלא למצות את הדין עימם ובית המשפט ביקש להמנע מהרשעתם לאחר שמצא שזו תגרום להם ולבני משפחתם נזק גדול במיוחד בהתקדמותם המקצועית.

סוף דבר

22. סקרתי את שיקולי החובה הנעוצים בחומרת מעשי הנאשם ואת נסיבותיו האישיות המשמשות לזכותו. נחה דעתי כי יחס הולם בין חומרת מעשי העבירות בנסיבותיהם ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש שיוטל עליו, ימצא ביטוי בהשתת העונשים, כדלקמן -

מאסר בפועל - לתקופה של 6 חודשים. לריצוי על דרך עבודות שירות כפי חוות דעתו של הממונה על עבודות השירות. תחילת ריצוי העבודות - כפי מועד שיתואם ביוזמת ההגנה ובתוך 7 ימים. עדכון יועבר לבית המשפט בחלוף אותו מועד.

הנאשם מוזהר כי כל הפרה בתנאי עבודות השירות, תביא להפקעת המנהלית ולריצוי העונש במתקן כליאה.

מאסר על תנאי - לתקופה של 6 חודשים. הנאשם יישא בעונש זה אם בתקופה של שלוש שנים מהיום יעבור על כל עבירת סחיטה בכח או באיומים.

מאסר על תנאי - לתקופה של 3 חודשים. הנאשם יישא בעונש זה אם בתקופה של שלוש שנים מהיום יעבור על כל עבירת אלימות כלפי גוף למעט תגרה.

קנס - בסכום של 15,000 או מאסר הנאשם למשך 70 ימים תחתיו; הקנס ישולם בתוך 30 ימים.

פיצוי למתלונן 1 - בסכום של 45,000 ש"ח. סכום הפיצוי ישולם על דרך הפקדתו במזכירות בית משפט בתוך 30 ימים. המזכירות תעביר את סכום הפיצוי לידי המתלונן 1, בד בבד עם עותק מגזר הדין.

פיצוי למתלונן 2 - בסכום של 2,500 ש"ח. סכום הפיצוי ישולם על דרך הפקדתו במזכירות בית משפט בתוך 30 ימים. המזכירות תעביר את סכום הפיצוי לידי המתלונן 2, בד בבד עם עותק מגזר הדין.

זכות ערעור בתוך 45 ימים.

ניתן היום, ז' אייר תשע"ד, 07 מאי 2014, במעמד הצדדים.